

ВЫЯЗНАЯ КАЛЕГІЯ

Капітальны рамонт на аб'ектах культуры. Як выконваецца дзяржаўная праграма?

стар. 4

АПЫТАННЕ

Курсы садзейнічаюць прафесійнаму росту. Гэта ў ідэале. А як насамрэч?

стар. 6

СУБОТНІЯ СУСТРЭЧЫ

Разлічвала на Гран-пры, а тут – бац... Шчырае інтэрв'ю Наталлі Тамела

стар. 7

ГОД ГІСТАРЫЧНАЙ ПАМЯЦІ

Як працаваць са сведкамі гераічных падзей? Парады музейшчыкам

стар. 14

ДЗЯКУЙ, КАЗАХСТАН!

“Калі вы пачуеце домбру, вы зразумеце нашы стэпы, нашы горы, азёры, лясы”, – сказаў міністр культуры і спорту Рэспублікі Казахстан Даўрэн Абаеў і паднёс Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, якая днямі адзначае 90-гадовы юбілей, дарагі падарунак – шэсць вытанчаных, па-майстэрску зробленых нацыянальных інструментаў. Візіт міністра ў БДАМ стаў адной з ключавых падзей Дзён культуры Казахстана, што праходзілі ў Беларусі з 28 па 30 лістапада.

Працяг тэмы на стар. 2

Навошта спецыялісту курсы павышэння кваліфікацыі?

Адказ відавочны, скажаце вы: курсы садейнаюць прафесійнаму росту. Падчас павышэння кваліфікацыі можа даведацца пра новыя аспекты сваёй дзейнасці, абмеркаваць надзеінае з калегамі і выкладчыкамі, абмяняцца крытэрыямі ідэямі і напрамкамі. Гэта ў ідэале. А як адбываецца на самой справе? Высветляе "К".

АЛЕСЯ, НАМЕСНІК ДЫРЭКТАРА ПА НАВУКОВАЙ РАБОЦЕ:

— Курсы павышэння кваліфікацыі праходзіла пры Беларускам дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў і ў Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь. Заняткі вельмі спадабаліся. Праграма навучання цікавая і карысная. Атрыманыя веды прымяняла на працоўным месцы. Ніякіх праблем падчас навучання не было. Іншагороднім давалі выдатныя пакоі ў інтэрнаце. Пасля заканчэння курсаў у нас збіралі пажаданні на малэрнізаваных сістэмах павышэння кваліфікацыі. Запытны ўлічвалі пра наступным навучанні. Я ўсім задаволена.

ГАННА, МАЛОДШЫ НАВУКОВЫ СУПРАЦОЎНІК МУЗЕЯ:

— Праходзіла двухтыднёвыя курсы па музейнай справе. Улічваючы, што маю гістарычную адукацыю, а працаую ў музеі, ману скажаць аб'екта для мяне курсы былі неабходнымі. Зразумела, Амерыку там не адкрылі, бо за некалькі гадоў я засвоіла і прыкладныя веды, і тэорыю, але ўсё ж заняткі зацікавілі. Мы разважалі пра сучасныя тэндэнцыі, перспектывы, абмяркоўвалі складанасці, якія ўзнікаюць у музейшчыкаў у век інфармацыйных тэхналогій, і спосабы вырашэння праблем. Больш за ўсё спадабалася практыка — шмат хадзілі па розных музеях. Ну і гадоўнае — гэта камунікацыя з калегамі з іншых гарадоў, з музейных фармацэў, наладжванне сувязей. Пытанніў амаль не ўзнікала, акрамя як з харчаваннем. Даводзілася доўга блукаць па раёне ў пошуках якага-небудзь сталовай.

ЛЮДМІЛА, БІБЛІЯТЭКАР:

— Павышэнне кваліфікацыі праходзіла ў Мінску, бо наша бібліятэка — сталічная. Выкладчыкі вопытныя, лекцыі праводзіліся прафесійна. Каб яшчэ паабодзіць экскурсіі! Дадатковыя заняткі карысныя заўсёды, бо яны з'яўляюцца часткай бесперапыннай адукацыі. Любы абмен досведам — гэта новыя ідэі для працы.

— У мяне, чалавеча мясцовага, ніякіх праблем не было. А вось як у іншагородніх — не ў курсе.

МАРГАРЫТА, ПЕДАГОГ:

— Курсы павышэння кваліфікацыі я скончыла няглым пандэміі дэстанцыяй. Яны доўжыліся пяць дзён. Нам давалі заданні, якія трэба выканаць і скінуць на электронную пошту выкладчыкам. Пасля атрымання сертыфіката я прайшла атэстацыю, і мне павысілі катэгорыю. Правіла тры адкрытыя ўрокі і падрыхтавала аб'яўляючы прэзентацыю пра свой працоўны досвед. Нічога складанага. Аднак не сказала б, што мне дапамаглі гэтыя заняткі. Парала б арга-

нізатарам пры складанні праграмы рабіць упор на практыку. Ніякай абстрактнай тэорыі педагогам-мастакам не патрэбна. Хочацца пазнаёміцца з нечым інавацыйным. Наведаль майстар-класы, дзе калегі дзяліліся б цікавымі лайфхакамі з сабестага вопыту. Добра, каб было больш прамога кантакту з зваротнай сувязі.

Кожны дасведчаны настаўнік мае свае "хітрыкі" і можа падзяліцца імі з калегамі. Такім чынам педагогі ўзбройваюцца новымі тэхналогіямі, каб рэагавалі ўрокі.

ВОЛГА, ПЕДАГОГ:

— Праходзіла павышэнне кваліфікацыі ў тым жа горадзе, дзе жыў і працаую, што зручна. Курсы доўжыліся два тыдні ў форме аўдыторных лекцыяў. Былі вельмі карысны і інфармацыйныя.

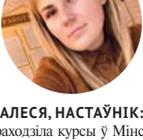
Праблем ніякіх не ўзнікала. Атрыманыя веды выкарыстоўваю.

ІРЫНА, БІБЛІЯТЭКАР:

— Я павышала кваліфікацыю на курсах для супрацоўнікаў бібліятэк у Мінску. У групе было мае калегі. Навучанне доўжылася тыдзень — кожны дзень з адрывам ад вытворчасці.

Усё спадабалася, адно шкада, што цяпер я працаую экскурсаводам, а ў праграме адпаведнага прадмета не было.

АЛЕСЯ, НАСТАЎНІК:

— Праходзіла курсы ў Мінску. Сем дзён навучання аказалася карысным і цікавым. Тамы заняткаў не заўсёды былі актуальнымі. Атрыманыя веды на практыцы так і не прымяняла: нічога не спатрэбілася.

Хацелася б, каб на лекцыях распавядалі, які знайсці падыход да любога дзіцяці. Каб вучылі працаваць у найноўшым камп'ютарным праграмах і паказвалі, як выкарыстоўваць гэтыя навыкі на практыцы.

АНАСТАСІЯ, МАЛОДШЫ НАВУКОВЫ СУПРАЦОЎНІК МУЗЕЯ:

— Курсы павышэння кваліфікацыі скончыла пры Беларускам дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў па тэме "Сучасныя падыходы да выкарыстання інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій у музейнай дзейнасці".

Мне, як малапома спецыялісту, такія вучоба спадабалася: атрымалася павысіць узровень ведаў, абзавесціся новымі знаёмствамі і пераняць цікавы вопыт як у выкладчыкаў, так і ў колегаў. У наш час, калі пастаянна мяняюцца тэхналогіі, вельмі важна адсочваць усё навінкі музейнай справы і, перапрацаваўшы пал свае магчымасці, ужываць іх на практыцы.

КАЦЫРЫНА, НАСТАЎНІК:

— Курсы павышэння кваліфікацыі праходзіліся пяць дзён. Было цікава. Тэарэтычныя заняткі сапраўды дапамаглі разабрацца ў поўнай дакументацыі. Але я не зусім зразумела сэнс практычных заняткаў. Навошта мне ствараць вырабы сваімі рукамі? Лепш правялі б майстар-класы, дзе можна было б пераняць досвед у адмыслоўцаў. Хацелася б менш тэорыі і больш практыкі.

Ганна САКАЛОВА

МАТЫВАТАР "К"

Сення на рынку працы сур'язныя запыты — каб заставацца запатрабаваным спецыялістам, варты безупынана дапаўняць адукацыю, асвойваць новыя спецыялісты, набываць сучасныя тэарэтычныя веды, новыя навыкі.

Курсы павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі — гэта магчымасць:

- даведацца пра ўсе напраўкі ў сферы вашай дзейнасці,
- адкрыць новыя перспектывы ў прафесіі,
- павысіць сваю каштоўнасць у калектыве,
- прэзентаваць на лепшы заробак.

Джаз-рокавы драйв з аркестрам

Прыгожы творчы юбілей сёлета адзначае заслужаная артыстка Рэспублікі Беларусь Наталія Тамела — 30 гадоў сцэнічнай дзейнасці.

Увесь гэты час спявачка застаецца вернай Нацыянальнаму акадэмічнаму канцэртнаму аркестру, у які прыйшла яшчэ студэнткай. Колькі выступленняў адбылося, колькі твораў беларускіх аўтараў, а менавіта на іх рабіў акадэмічны аўтарства, выканана, колькі песеннай і джазавыя класікі — не пералічыць. Для мошняга, рознабаковага і не "фанернага" вакаліста такая работа — проста праца. Таму Наталія Тамела кажа, што на працягу гэтых 30 гадоў ёй не трэба было шукаць лепшага, яно ў яе ўжо было. Летась стала стваральніца і шматпадовага кіраўніка аркестра — намінага артыста Беларусі Міхаіла Якаўлевіча Фінбергера, і ў сьпіннага калектыву па-чаўся новы творчы этап. А Наталію Тамела смела можна называць адным з гадоўных шанавальнікаў і прадэманстраўтрадыцыйнага аркестра.

— Як вы адзначылі 30-годдзе сваёй творчай дзейнасці? Лучных святкаванніў, па-мойму, не было, хаяя вашы ранг, аўтарытэт і багацце рэ-

пертуру дазвалялі чакаць вялікай юбілейнай праграмы. — Роўна ў той дзень, як я наступіла на работу ў аркестр, 30 сакавіка, калі мне ўвесь і ўрачыства павіншавалі, але само святкаванне ў выглядзе музычнага вечара яшчэ наперадзе: у наступным годзе будзе мой асабісты юбілей, і 30-годдзе з моманту, як я пачала не проста працаваць у аркестры, а выступаць з ім. Я хачу залізіць маштабнае шоу, каб атрымаўся знавак канцэрт. А сёлета ўвесну, шчыра кажучы, і настрою не было: у снежні 2021-а пайшоў з жыцця Міхаіл Якаўлевіч Фінберг, і для мяне гэта стала сапраўднай трагедыяй.

— Так, вашы 30 гадоў сцэнічнай дзейнасці — гэта ж і 30 гадоў супраціўлення з Міхаілам Фінбергерам. Вы былі ўжо ў нейкім сэнсе даверанай асобай кіраўніка, яго памочнікам. А заслужыць павагу ў Міхаіла Якаўлевіча — вяртаецца праца.

— Сольную кар'еру мела. Калі я пачала запісваць аўтарскія песні, Міхаіл Якаўлевіч стаў саркастычна называць мяне "вялікім кампазітарам". І, зразумела, выказваў незадаволенасць, калі мяне па тэлевізары шмат паказвалі ці калі ў мяне яшчэ што сольнае з'явілася, без аркестра. Але пачатковыя пакрычыць — і хутка супакоіцца. Я ўвогуле думаю, што ў глыбінні душы маэстра было прынята, што яго артысты запатрабавана. Проста для Міхаіла Якаўлевіча было важна, што ён — гадоўна, і паехаў на чарговы канцэрт. Прывяздаем, а мне кажучы: у вас цяпер будзе асобная грэмерка, для вас адной. А мы ж з дзяўчытамі-вакалісткамі заўжды ўсе разам! Аднак Фінберг так загадаў. Я да яго. Аказваецца, пасля нашага выступлення ў Маскве да Міхаіла Якаўлевіча пайшоў славетны расійскі джазавы дырыжор Анатоль Крол і сказаў, што я — каралева. І вось Міхаіл Якаўлевіч вырашыў, што каралева трэба даваць асобную грэмерку. (Смяецца.) Але мне было няёмка, і я папрашала, каб болы так не рабілі.

— Давянец прыгадзем, як усё пачыналася, ад якога моманту, ад якіх падзей ідзе адлік. На ўсю Фінберг так загадаў. Я да яго. Аказваецца, пасля нашага выступлення ў Маскве да Міхаіла Якаўлевіча пайшоў славетны расійскі джазавы дырыжор Анатоль Крол і сказаў, што я — каралева. І вось Міхаіл Якаўлевіч вырашыў, што каралева трэба даваць асобную грэмерку. (Смяецца.) Але мне было няёмка, і я папрашала, каб болы так не рабілі.

— Праз аркестр прайшоў шмат спявакоў і спявачак, якія праз пэўны час пакідалі яго, каб сканацца на сваёй кар'еры. Ды і Міхаіл Якаўлевіч не асабліва вялікі, калі музыкаўта калектыву яшчэ чым займалася. Але вы здолелі пратрымацца

— Афіцыйна на работу ў аркестр мяне ўзліў ў 93 годзе, але на сёння з калектывам я выйшла толькі ў 93-м: да таго часу са мной пад рэальным займаўся наша знакаміты спявачка Тамара Раеўская, а акампаніравала на сольнай кар'еры. Ды і Міхаіл Якаўлевіч не менш славетны музыкант Андрэй Шпінькоў. Але спачатку было праслухоўванне ў аркестры, куды я, студэнтка

любію камандаваць, любію ўсім расказваць, як трэба рабіць. Так што ў гэтай ролі і прасіць занадта толькі ў 93-м: да таго часу са мной пад рэальным займаўся наша знакаміты спявачка Тамара Раеўская, а акампаніравала на сольнай кар'еры. Ды і Міхаіл Якаўлевіч не менш славетны музыкант Андрэй Шпінькоў. Але спачатку было праслухоўванне ў аркестры, куды я, студэнтка

— Але яшчэ вы выкладалі вакальнае майстэрства дзецям у прадэсарскім цэнтры "Спамаш"... — Я ўвогуле па жыцці любію камандаваць, любію ўсім расказваць, як трэба рабіць. Так што ў гэтай ролі і прасіць занадта толькі ў 93-м: да таго часу са мной пад рэальным займаўся наша знакаміты спявачка Тамара Раеўская, а акампаніравала на сольнай кар'еры. Ды і Міхаіл Якаўлевіч не менш славетны музыкант Андрэй Шпінькоў. Але спачатку было праслухоўванне ў аркестры, куды я, студэнтка

— Я займалася і займаюся любімай справай. Вось гэты а лічч сваім гадоўным дасягненнем.

— Я ўвогуле па жыцці любію камандаваць, любію ўсім расказваць, як трэба рабіць. Так што ў гэтай ролі і прасіць занадта толькі ў 93-м: да таго часу са мной пад рэальным займаўся наша знакаміты спявачка Тамара Раеўская, а акампаніравала на сольнай кар'еры. Ды і Міхаіл Якаўлевіч не менш славетны музыкант Андрэй Шпінькоў. Але спачатку было праслухоўванне ў аркестры, куды я, студэнтка

— У мяне ніколі нават думкі такой не мільгала. Мне падабалася працаваць у аркестры, падабалася многа ездзіць — і па Беларусі, і па розных іншых краінах: у нас жа з'явілася вялікая гастро-ль, графіцыйныя туры, з якім мы, бэзумоўна, і спрачаліся, і дзяліліся. І дзяржава я хлопала, і мікрафоны на рэпетыцыйныя кідала... Я першаван, але толькі да нейкага моманту, а потым мяне не ўтрымалі. Але ў нас з майстарам ужо было нешта такое, што перарасло з сэрца ў сэрца. Апошнім часам ён тэлефанавалі мяне кожны дзень. Увогуле, Міхаіл Якаўлевіч моцна змяніўся за апошнія гады тры, стаў зусім іншым чалавечкам — мяжкім, ранімым, не такім

— Але яшчэ вы выкладалі вакальнае майстэрства дзецям у прадэсарскім цэнтры "Спамаш"... — Я ўвогуле па жыцці любію камандаваць, любію ўсім расказваць, як трэба рабіць. Так што ў гэтай ролі і прасіць занадта толькі ў 93-м: да таго часу са мной пад рэальным займаўся наша знакаміты спявачка Тамара Раеўская, а акампаніравала на сольнай кар'еры. Ды і Міхаіл Якаўлевіч не менш славетны музыкант Андрэй Шпінькоў. Але спачатку было праслухоўванне ў аркестры, куды я, студэнтка

— Але яшчэ вы выкладалі вакальнае майстэрства дзецям у прадэсарскім цэнтры "Спамаш"... — Я ўвогуле па жыцці любію камандаваць, любію ўсім расказваць, як трэба рабіць. Так што ў гэтай ролі і прасіць занадта толькі ў 93-м: да таго часу са мной пад рэальным займаўся наша знакаміты спявачка Тамара Раеўская, а акампаніравала на сольнай кар'еры. Ды і Міхаіл Якаўлевіч не менш славетны музыкант Андрэй Шпінькоў. Але спачатку было праслухоўванне ў аркестры, куды я, студэнтка

— Я ўвогуле па жыцці любію камандаваць, любію ўсім расказваць, як трэба рабіць. Так што ў гэтай ролі і прасіць занадта толькі ў 93-м: да таго часу са мной пад рэальным займаўся наша знакаміты спявачка Тамара Раеўская, а акампаніравала на сольнай кар'еры. Ды і Міхаіл Якаўлевіч не менш славетны музыкант Андрэй Шпінькоў. Але спачатку было праслухоўванне ў аркестры, куды я, студэнтка

Надзея КУДРЬЦЬКА
Фота Святланы ЯФІМІК

3 юбілеем!

90-годдзе і бясконцасць

Нацыянальнаму акадэмічнаму драматычнаму тэатру імя М. Горкага — 90. Аднак калектыву не толькі захоўвае памяць пра сваю славетную гісторыю, але і маладзее, прыцягвае прэміяры новаму моладзевую публіку.

Янкоўскага, надмагілляны помнік якому невыпадкова адлюстраваны артыста ў абліччы Пана Каханку з аднайменнага спектакля; Балы Масюман, у смерць якой усё яшчэ цяжка паверыць, — і многіх-многіх іншых служыцеляў Мельпамены.

Але сваё 90-годдзе тэатр выраскаў адсвяткаваць не рэтраспекцыяй мінулых паліцэй, а мюзіклам “Граф Монтэ-Крыста”. І гэта гаворыць найперш пра тое, што калектыву ўпэўнена глядзіць у будучыню. Адметнасць мюзікла ў тым, што ён цалкам, пачынаючы з лібрэта і музыкі, ствараецца ў самім тэатры, не капіруючы пры гэтым ніводнае са шматлікіх увабленняў рамана А. Дзюма ў абраным жанры. Моднае

Сведчаннем гістарычнай памяці з’яўляецца ўжо сам пералік на сайце тэатра ўсіх тых, хто ўваходзіў у яго трупы ў розныя гады. Залатымі літарамі ўпісаны ў хронікі калектыву імёны Дзмітрыя Арлова, які стаў ля вытокаў тэатра — яшчэ ў той час, калі калектыву базіраваўся ў Магілёве; Аляксандры Клімавай, чья творчая дзейнасць працягвалася тут паўстагоддзя; Расціслава

“Месяц у вёсцы”

нацыянальнай ментальнасці. Тэму не толькі мужнасці і справядлівасці, але і духоўнага ачышчэння. Свята і надзеі.

Пры ўсёй французскай італьянскай пачатку ініцыявалі стварэнне тэатра мюзікла, знайшоў у ім уласна беларускую тэму, адпаведную нашай

нацыянальнай ментальнасці. Тэму не толькі мужнасці і справядлівасці, але і духоўнага ачышчэння. Свята і надзеі.

Пры ўсёй французскай італьянскай пачатку ініцыявалі стварэнне тэатра мюзікла, знайшоў у ім уласна беларускую тэму, адпаведную нашай

раў, увабслена на асноўнай і камернай сцэнах, аказаліся вырашаныя ў выглядзе... судовага пасяджэння. І калі ў “Братах Карамазавых” паводле Ф. Дастаўскага гледачы толькі прысутнічаюць на судовам пасяджэнні, прысуджаным збойству Карамазаваў, дык на “Кройсаравай санане” паводле Л. Талстога

аказваюцца непасрэдна ў ролі... прысяжных. Па задуме маладой рэжысёркі Мары Матах кожны наведвальнік на выхадзе з залы пасля спектакля можа прагаласаваць, ці лічыць ён героя вінаватым. Хочаш ці не, а нават тых, хто адмовіцца пакінуць свой голас, такі інтэрактыўны вымушчае задумачца — хачі б патэмама,

“Гадмануты муж”

“Граф Монтэ-Крыста”

СТУЖКА ЖЫЦЦЯ

Гіём Апалінэр 1880—1918 гг.

Французскі пісьменнік, паэт, літаратуры і мастацкай крытыкі, журналіст, адзін з самых уплывовых дзеячоў французскага авангардысма пачатку XX ст.

1880 г. Народзіўся 28 жніўня ў Рыме. Маці паэта Антоніна Кастравіца паходзіла з сям’і польска-беларускага шляхціча. Яна паэта пры нараджэнні — Віялета Альберт Уладзімір Александрэ Апалінэрай да Бона-Кастравіца.

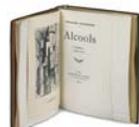

1899 г. З’явіўся разам з сям’яй у Францыю, у Парыж. Пачаў кар’яеру агляду ў Бельгію ў гэтым жа годзе піша першыя аглядаўныя і па пераездзе — вершы.

1901—1902 гг. Падышоўнае на Германію, Чэхію і Аўстрыю. Дзебютаваў як паэт у італьянскай La Grande France і як празаік у часопісе La Revue Blanche пад псеўданімам Гіём Апалінэр.

1902—1910 гг. Працаваў у розных навуковых арганізацыях, публікаваў і вершы ў часопісах. Выступаў у якасці публіцыста і крытыка сучаснага жыцця. Спачатку звязваў сабе з футурызмам, пазней з кубізмам.

1911—1913 гг. Вышуквае інастравана Раўлен Дюфі паэтычны альбом “Беспрышчый, або Карціны Арфея і жорнік вершаў” “Alcools”, у якім зацвердзіў творчы і 1898 года.

Гіём Апалінэр пасля ранення, вясна 1916 г.

1914—1916 гг. Падчас Першай сусветнай вайны, жадаючы арманіава французскае грамадства, дзе добраахвотнікам у войску, служыць у артылерыі. 17 сакавіка 1916 года, праз тыдзень пасля армявання Аляксандра Грамадзянскага, у паветрае скронь трапіла авіянасна снарад. Травма, на яго вершы пісалі леані. На беларускую мову пераклад паэта ўпершыню пераклаў Эдзі Аніцкевіч.

1914—1916 гг. Аслабіўся пасля сцяжкага ранення паэта захвару на іспанскі грип. Авангардыст памірае 9 кастрычніка 1918-га ў сваёй доме ў Парыжы. Літаратуры было ўжо 38 гадоў. Пахаваны на могілках Пер-Лазэ.

1917—1918 гг.

Стварыў тэатры “Сюррэалізм”, піша і публікуе і гэту “Труады Тэатры” ў жанры сюррэалістычнай драмы, а таксама амакаты вершаванае зборнае “Каліграфія”. У Гіёме Апалінэра сусла з зборніка з’явіўся і радзювы фігурны, што адпавядала сюррэалізму вершаў. — гэты прыклад робіць паэта адным з панамыянаў экспэртыўнай тыпаграфіі і мастацкага авангарду пачатку XX стагоддзя. Амануся з прыгажуні мядоустрой Жаслін Кюбэ, якая дэкаравала яго пасля ранення.

Творца праверыў дацымства ў розных краінах. З нараджэннем яму на поўдні Італіі, а гэтай сям’і пераехала ў Маніка. Пятнаццю аднаўчаючы атрымаў у каледжы Сэн-Шарль, потым працягнуў падрыхтоўку ў каледжы Станіслава ў Італіі, а затым у спецыяльнай школе ў Ніцы. Выпусціў паэт добра, аднак вышэйшым экзамены праваў.

Антоніна Кастравіца — маці Гіёма Апалінэра

Сувязь з Беларуссю

Прадстаўнікі роду Кастравіцх доўгі час жылі на Мішаніне і Бродніччыне. Дад та маці — Мілая Кастравіца, штаб-капітан рускай арміі, — разам з братам удзельнічаў у паўстанні 1863—1864 гг. Пасля з’яўлення Кастравіцх у Дарожаньках, што пад Навагрудкам, быў кавальскамі, брата Мілая армянізмамі. З жонкай-італьянкай Джуліяй Фішарыні і пціцай дачкой дачкой Мілая Кастравіца вымушана з’явіліся ў Італію, дзе заняў пасаду паліскага камергера ў Рыме. Асоба бацькі Гіёма Апалінэра дакладна невядома. Сам паэт набліжаў разам у гэтае тэму, што, на думку польскага даследчыцы Беатрыкі Апалінэра Аялачэа Штанэ, можа сведчыць пра імавернасць адной з версій, згодна з якой бацька Гіёма — пазашлюбны сын Напалеона III адзін з прадстаўнічоў роду Кастравіцх, які ў той час выконваўся пры Ватыкане. Згодна з іншым меркаваннем, бацькам творцы можа быць італьянскі афіцэр і артыст-дэкарацыйны паліграфіст Францыска Філарды Дж. Клермонт.

Vosin Цэдэнін, Марк Шагал, Андрэ Брэнтон, Андрэ Дэрэн, Пабло Пікаса

Цікавы факт У 1914 г. сябра паэта Джорджа да Кірма піша сюррэалістычны партрэт, на якім адрастуе прафіль Гіёма Апалінэра ў выглядзе цені. Арыентацыя творца стала кінэмаграфічна на галіве літаратуры белага лабонага да міжнай круга. Праз два гады кар’яеру, напісаную ахем і вуглем, назаўраў пераправа-прадзіаганам. бо менавіта ў гэтуе вобласці цені ён і трамае раненне, якое ў будучыні стане адной з прычын раптоўнага смерці.

“Партрэт Гіёма Апалінэра”, Джорджа да Кірма, 1914 г. Надмагілля кувей сучаснага мастацтва (Парыж)

АҮТОГРАФ З БЕЛАРУСКАЙ ЗЯМЛІ

Беларускі паэт, мовазнавец, драматург і мастак Карусь Гагенек (сапраўднае імя Казімер-Рафал Кастравіц) з’яўляецца старонічным дзеячым Гіёма Апалінэра, яны памарлі ў адзін год, аднак з’яўляюцца асобнамі не былі.

У 1911 г. Апалінэра абвешчавалі ў крадзюжы тады ішоў не надта вядомай “Джэкоўна” Геварда да Вячэй і нават на тыдзень з’явіўся ў тэатры “Як аказалася, да злучэння літаратуры не быў датычны, але гэтая гісторыя прынёсла шмат славы і Гіёму, і твору італьянскага мастака.

Нягледзячы на сваё паходжанне, Гіём Апалінэр зрабіў моладзны ўнёсак у развіццё французскай літаратуры XX ст. Ім паэта носяць прымі, вуліцы і музей у Францыі, па творчасці авангардыста здымалі фільмы, на яго вершы пісалі леані. На беларускую мову пераклад паэта ўпершыню пераклаў Эдзі Аніцкевіч.

Пастаюнка "5"

Феерыя танца

родныя фестывалі, дзе атрымліваць прызывы месцы. У Віцебск я выйравалася з вялікім натхненнем, бо для харэаграфіі і танцора карысна наведваць разнастайныя конкурсы, майстар-класы. Гэта свідчае для розуму і развіццё нагляджанаці. Мы аналізуем і вылучаем новае, знаходзім алмазы на пытанні пра пастаюнку нумароў і спосабы раскрыцця ідэй.

Я выступала з праектам Канстанціна Шакунова, які стварыў нумар "Міма". Ідэя пастаюнкаў у тым, што, ідучы за марамі, мы гублем сувязь паміж рэальнасцю і фантазіяй, ідакам адлюстраванню неўвядзенаму, знаходзім выратаванне. Шкада, нам удалося паўдзельнічаць толькі ў закрытым туры.

Міне ўраза пастаюнка "Усялякае дзеянне нараджае супрацьдзеянне" тэатра танца "Проспект" з Шомені пал кіраўніцтвам Аксаны Бакланавай. Гэты калектыў і заваяваў Гран-пры фестывалу. Бачыла нумар тры разы, але не пакідае жаданне паглядзець зноў.

Другі наш суразмоўца — Павел Луцэвіч — таксама знаёмы з фестывалем сучаснай харэаграфіі не па чутках: прыязджае ў Віцебск з 2016 года, удзельнічаў у IFMC у якасці харэаграфіі і танцора пяць разоў. Сёлета Павел быў за харэаграфіі-пастаюншчыка.

— Гэта адна з найбуйнейшых на тэрыторыі нашай краіны падзей. Пляцоўка, дзе можна пераніць ікавы досвед прадстаўнікоў сучаснага танцавага мастацтва, з такім спецыяльным імі сваёй творчасцю. Калісьці метаніцкі ІФМС можа пашырыць маё ўдзяленне пра харэаграфію. Безумоўна, фестываль — месца сустрэч і знаёмстваў, а сцягна канцэртнай залы "Віцебск" — асабліва любоў.

Калі гаварыць пра арганізацыйны форум — усё зроблена вельмі магутна. Парадавала разнастайная гаспаля праграма, што дапамагла кожнаму удзельніку убачыць нешта новае і незвычайнае. Заўважана расце агульны ўзровень выканальніцкай тэхнікі канкурсантаў, а таксама назіраецца тэндэнцыя выкарыстання меншых форм, калі пастаюнка доўжыцца ад 10 да 20 хвілін. Але ж, мне падалося, сёлета работы былі крыху горшыя.

Настасся ЮРКЕВІЧ

Культурную скарбонку нашчага года дапоўніла яшчэ адна яркая падзея. Пасля двухгадовага перапынку ў Віцебск вярнуліся легендарны Міжнародны фестываль сучаснай харэаграфіі. Вынікі падведзены, ганаровыя гоці і канкурсанты вярнуліся дадому. Якія ўражанні пакінуў ІФМС-2022?

Удзельніца XXXIII Міжнароднага фестывалу сучаснай харэаграфіі Галіна Хаменка танчыць з сямі гадоў. У 2019-м

яна паступіла ў Беларускае дзяржаўнае ўніверсітэт культуры і мастацтваў на факультэт музычнага і харэаграфічнага мастацтва на напрамак "Сучасны танец". ВНУ адрывала для дзяўчыны новыя магчымасці, і на першым годзе навучанні Галіна пачаўша паўдзельнічаць у ІФМС з межа праекта Дамітры Бізубенкі, які прадставіў конкурсную работу "АБО... АБО...". Праца атрымала II прэмію конкурсу. Вось што распавядае Галіна пра ІФМС-2022:

— Па свай танцавальны досвед я ездзіла на многія міжнародныя фестывалі і конкурсы.

27 лістапада журы падвяло вынікі ІФМС-2022. У цэнтры Міжнароднага фестывалу сучаснай харэаграфіі ў Віцебску, які заўжды, — конкурсная праграма. А наперад ідуць ІФМС-2022. У Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры Беларусі заадзілі майстар-клас "Вялікі — ІФМС. Балетны партнёрынг".

Майстар-клас, што прайшоў 21 лістапада, быў далёка не першым прыкладам супрацоўніцтва нашага Вялікага тэатра з віцебскім фестывалем. Больш за тое, іх шчыльнае партнёрства працягваецца з 1990-х і выяўляецца ў розных формах — найперш праз удзел прадстаўнікоў тэатра як у працы журы, так і ў гаспадыні, конкурснай праграме конкурсу.

Сёлета тая традыцыя трансфармавалася ў заданні майстар-класа, але не зусім звычайна. Уласна майстар-класам была хіба першая частка сустрэчы з харэаграфам Волгай Пона і артдыстам Чалабінскага тэатра сучаснага танца, якім яна кіруе. Дарчы, творца можа лічыцца выхаванца ІФМС: спачатку В. Пона прыязджала ў Віцебск удзельнічкі-пачаткішчы, потым яе пастаюнка перамагла ў конкурсе, іх запрасілі ў гаспадыню праграму. Цяпер харэаграф — даўраг прэстыжнай расійскай праграмы "Залатая маска", адзін з удзельнічкі пастаюнкаў спартыўнага. Узначалі журы галоўны балетмайстар Вялікага тэатра Колыба, заслужаны артыст Расій Ігар Колб, які выступіў адным з арганізатараў і маторгараў майстар-класа.

Калі пачаць знітку з навучэнцамі з усёй Беларусі акадэмія зробіў на партнёрстве, працы з прасторай, кантакце з іншымі удзельнікамі, то фокусе другой часткі майстар-класа апынуліся фрагменты сольных спектакляў Чалабінскага тэатра. І "Дюймовічка" ў выкананні Таціяны Крышчак, прысвечаная канядскай танцоўніцкай і харэаграфу Луізе Лекавалю (у гэтым годзе спектакль намінаваны на прэмію "Залатая маска"), і "Грабніцкія" Дамітры Чагалава раскрылі вачаму гэту пошку чалавек самаго сабе, сваёй сутнасці, прызначэння, місі. Нарэшце, індывідуальнасці. Перааснаваная казачная гераіня, спачатку падобная да "брыдкага качанця" ў красочных, скарыстаных на манер пугаў, на нашых вачах ператваралася

Балетны партнёрынг

ў прыгажуню любідачку з гнуткімі крыламі-рукамі, жаночымі закружэннымі рукамі. Дый гераі Д. Чагалава, "грабніцкія" апынуліся ў пінжак заклад наперад, пазней прыходзіць да душоўнай "аголенасці".

Калі ў гэтых пастаюнках панавала сумесь танца з побытавымі рухамі і дэзіннямі, гімнастыкай, панімамі і іншымі з'явамі, ды "Першая сустрэча" Воланды і Маргарыты маладога харэаграфу, удзельнічы конкурсу і алімпасова артыстка нашага Вялікага тэатра Настася Голеванай набыла некальскай багатай на сучасныя, часта нечаканай палітрамкі, блізкае выканання Марыяны Сэрніка і Александрандра Шахам. У кампазіцыі даследвалася ўсё тая ж тэма — асэнсаваня сабе, свайго целу, патрэб і магчымасцяў. І пазней на конкурс ў Віцебску пастаюнка прайшла ў фінальным тур.

Траціў часткай майстар-класа была творчая сустрэча з расійскім гаспадыням. Імпрэза называлася "Стварэнне спектала", але ахапіла і іншыя актуальныя для модалы пытанні.

Давай у час фестывалу і асабліва яго конкурснай праграмы балетнае партнёрства дапоўнілася здаровай канкурэнцыяй. І не толькі між удзельнікамі, але і між тымі, хто іх ацэньваў. Акрамя журы, якое выказвала думкі найперш

гэта павінна даваць харэаграфам дадатковыя магчымасці ў выяўленні думак. Гран-пры пахала ў Шомені. Падзеленыя другія прэмія — у Тулу і Чалабінек. Астанія дзурэжкі месца дасталі беларускаму. Першым месца ўзяў праект Яўгенія Нікальчыка з Мінска і ансамбль "Алесі" з Магілёва. Сталіны тэатр танца "Альпіна" заняў трэцю прыступку. А прэмію імя Яўгена Панфілава, якая традыцыйна ўручаецца найлепшаму харэаграфу, атрымаў Валынцін Ісакаў з Гомельскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў імя Н. Сакалоўскага за мініяцюру "Планета А". Былі і іншыя ўзнагароды — разнастайныя спецыяльныя прызы.

Ды самы галоўны лаўроў вынока пакінуў ў Віцебску: дырэктар фестывалу Марына Раманюска, якая яшчэ ў 1980-я ініцыявала творчы форум і ўсе галы застаецца нязменным натхняльнікам, арганізатарам і кіраўніком ІФМС, прызнанага "Танцавальнай падзей года", напіралі адна і адназначна III Нацыянальнай прэміяй у галіне сучаснай харэаграфіі "Крылы". Урачыстасці з гэтай нагоды прайшлі 20 лістапада ў Рэспубліканскім Палацы культуры прафсаюзаў, але ўшанаванне Марыны Гендаўскай, зразумела, "пераахала" ў Віцебск.

— Пра высокі ўзровень фестывала — падышлі ўражаннімі старошы журы ІФМС-2022, гадоўны балетмайстар Вялікага тэатра Беларусі, заслужаны артыст Расій Ігар Колб, — сведчыць ужо тое, што ў конкурсе ёсць Гран-пры. Ацэньваць і аднае ступеніне ўдзельнікі да абранай тэмы. А тая нечаканая аказалася нестандартнай і алімпасова палкам вытумачалнай — каханне. Прычым у чым бачна, з нейкім сваім бачаннем, філосафскім пагтаткам. Бо каханне так неабходна тэму і шпелер, а ўсё астатняе — імгненнае, дукальпынае. І калі канкурсанты закрэаюць тэму тэма "Сацярыска", гэта толькі пацвярджае, што наша моладзь разважае больш глыбока, чым прынята думаць. Хау пакажам новаму пакаленню бябозна ісіці наперад, не страчваю прыныццў і распраўноўшых лопчырк у творчасці і выканальніцтве.

Надзев БУНЦЕВІЧ
Фота Таціяны МАТУСЕВІЧ

Спінай да глядача? Чыстае захапленне!

Малады дырыжор пра "нежаночую справу" і мару пра ўласны аркестр

Дырыжор — асоба для паказання ІТ не зусім зразумелая: у музыкантаў ёсць ноты, а навошта ён яшчэ палкай махае? Растлумачыць гэта здольна гераіня нашай рубрыкі. Стэфанія Коктыш усяго 18 гадоў, але яна паспела завячыць пра сабе ў прафесійным аспрэды: з VI Міжнароднага конкурсу маладых харавых дырыжораў і дырыжорскі аркестраў народных інструментаў, што праходзіў у Санкт-Пецярбургу нядаўна, вярнулася з дыпломам II ступені.

Стэфанія расла ў творчай сям'і: бабуля — мастачка, дзядуля — фотакарэспандэнт. Маленькую ўнучку вадзілі на канцэрты ў філармонію і на выставы. Дзіця, якому прывілі цікаваць да мастацтва, наўраў ці малю выбарць інтэрвю пра професію. І пакуль алімпадзікі слухалі "Ранетак" і MBAND, Стэфанія чакала кожнага выступлення Беларускага дзяржаўнага ансамбля народнай музыкі "Святла".

З шасці гадоў дзурчынца стала наведваць музычную школу № 16, дзе вывучалася граць на цымбалах. Пасля 9 класа паступіла ў Мінскі дзяржаўны музычны каледж імя Глінкі ў клас Таціяны Сущэн. Дырыжыванне — прадмет, які пачы-

наюць вывучаць з другога курса, і калі для большасці студэнтаў ён застаецца толькі графай ў заліковай кніжцы, то наша гераіня зразумела: та яна яе лёс. Педагог падтрымала вучаніцу. Пасля конкурсу дзяржорай сярод студэнтаў другога курса, на якім яна ўзяла Гран-пры, музыкант канчаткова ўпоўнілася: менавіта з гэтым кірункам хоча звязць жыццё.

— Дырыжор — прафесія важная і адказная, але ў той жа час рамантычная і натхняльная. Яна пачынае вільзную прастору для творчасці і аўтарскай інтэрпрэтацыі, прымушае трымаць сябе ў строгасці і напружанні. Дырыжыванне — гэта кантраст і экспрэсія, — захопленна распавядае пра абраную спецыяльнасць наша гераіня.

УЗНЁСЛЫЯ МАРЫ І ПАДВОДНЫЯ КАМАНІ

Стэфанія з першага курса каледжа грае ў аркестры беларускіх народных інструментаў, струнную групу ў якой складоўца цымбалы, у нашай краіне досць распаўсюджаныя. На іх у тэленавітай дзурчынцы валеіцця планы: — Я б хацела стварыць свой аркестр, выступленні якога характарызаваліся б аргінальнасцю гучання і ішчавым рэпертуарам, спрыялі б папулярызацыі

тычнага тэатра і рэгуліроўшчыкам руху. Але калі дырыжор проста рэгуліроўшчык, значыць, у ім няма творчай чужасці і глыбіні. Калі ён — рэжысёр, калі імкнецца, каб кожны актёр — і чалавек, і інструмент — перадаваў эмоцыю, настрой, значыць, дырыжор — майстар. Прадстаўнікі гэтай прафесіі павінны сумішаваць у сабе і творчы, і арганізатарскі пачаткі. У той час як цымбаліст адказвае толькі за сваю партыю, дырыжор абавязаны забяспечыць зладжваю працу ўсёй чалавю аркестра. Тое, што чалавек выбірае такі шлях, шмат пра яго сведчыць. Няпроста ўзяць на сабе адказнасць за работу ўсяго калектыву.

У ГОРАДЗЕ, ДЗЕ ЖЫВЕ МУЗА

Педагогам Стэфанія па дырыжыванні стаў Сяргей Гарбуз. Адносіны паміж настаўнікам і вучаніцай даверлівыя. Тое відаць па цельні, з якой наша гераіня распавядае пра выкладчыка: — Гэта чалавек, пал чым творчым уплывам я абрала прафесію і дасягнула поўных поспехаў. Сяргей Сяргевіч шмат са мной займаецца, знаёміць з рознымі партытурамі, дапамагае адкрыць вядомыя да апошняй ноты творы з новага боку.

Педагог ганарыцца паспехамі Стэфаніі, на YouTube-канале размешчае відэа з вучаніцай, старанна падлівае кожнае. Праз ролкі наведвальнікі староці могуць пазнаёміцца з юным дырыжорам.

Менавіта Сяргей Гарбуз рыхтуе дзурчынцу да выступленняў. Дзурчынцу яму, Стэфанія апынулася на міжнародным конкурсе маладых дырыжораў.

Віктар Акуловіч, заслужаны дзеяч мастацтваў Расійскай Федэрацыі, дырыжор:

"Музыка — гэта інтэрнацыянальная мова, якая не ведае меж. І правільна, калі мастацтва выходзіць за граніцы адной дзяржавы і можа сутыкнуцца з носьбітамі іншай культуры. Нацыянальнае мастацтва жыве ў нас у генах. Гэта наша. І мы ўсімі сіламі павінны захоўваць яго на дзяржаўным узроўні. Мне пашанцавала паездзіць па свеце: я працаваў з юнымі музыкантамі ў Англіі, Фінляндыі і нават Кітаі. Я бачыў, як калатліва стаяць ў розных краінах да нацыянальнага мастацтва. І гэта вельмі правільна: менавіта так трэба абыходзіцца са сваім здабыткам. У той жа час людзі, якія займаюцца нацыянальным мастацтвам на месцах, у рэальнасці самі становяцца гэтым здабыткам".

дапамагае гераіні зразумела, які важна дасканала ведаць творы, вывучыць эпоху, у якую яны былі напісаны, традыцы выканання, прынятыя ў той час. Дырыжор таксама павінен умець растлумачыць аркестру сваё бачанне, а пасля разам з калектывам данесці яго да публікі.

Музыказнаўцы часам парадуюць дырыжорам і прадстаўнікам адрозна дзюх прафесій: рэжысёрам драма-

трам, што выконвае Шаптаковіча, у горадзе, які нагнаў кампазітара і натхняе ўсіх творцаў, — гэты вопыт стаў для мяне чыстым захапленнем, марай, якая спраўдзілася! — сведчыць дзурчынца, распавядаючы пра паездку ў расійскую навучную сталіцу.

Сам конкурс склаўся з двух этапаў. І калі з першым усё зразумела: "два творцы пад два рады", то праз другі Стэфанія даялася пахвалышча. Трэба было зноў працаваць з аркестрам рускіх народных інструментаў Санкт-Пецярбургскага інстытута культуры "Скамарохи", якім кіруе Віктар Акуловіч. Аднак на рэжысёрскіх страхі дзурчынцы развясціся: калектыў творцу даябраўчыла.

— Ім было цікава бачыць маладога дырыжора з Мінска, у нейкі момант мяне нават папрасілі размаўляць па-беларуску, — усміхаецца Стэфанія.

Удзельнікамі конкурсу сталі не толькі студэнты беларускіх і расійскіх устаноў адукацыі, таксама прыхалі малады дырыжоры з Кітаю — атрымаўся сапраўдны міжнародны абмен. Для першага тура гераіня падрыхтавала інтудукацыю да оперы "Алека" Сяргея Рахманінава ў якасці абавязковага твору і сімфанічную карціну "Нюч на Ласэй гары" М. Мюстэрска. Мюстэрска, што захапіла Стэфанію фантастычным гучаннем і сюжэтам: твор малое шаббав вельмаў.

Другі тур быў вырашальным вырабаваннем для выяўлення найлепшага дырыжора. Дзурчынца працавала з аркестрам над гатанком Мюстэрскага з оперы "Сарочынскі кірмаш".

АМАЛЬ ШТО ЧАРАЎНІЦА

Яшчэ зусім нядаўна прафесія дырыжора лічылася выключна мужчынскай. Аднак у 1912 годзе ўзышла на музычны Алімп вялікая Надзя Буланжэ, шпелер усёй свет алімпэрыце Марын Олсак, а значыць, творчыя межы пашыраюцца, і грамадства становіцца ўсё больш адкрытым для новых асоб. Стэфанія Коктыш ператваралася амаць што ў чараўніцу, калі бачыў рукі дзурчорскаму балару. Яе срэна музыканта напаяўняе гучаннем станаўшым звышчым і імклівым, і заецца, нават вераіма, прыслухоўваючыся да аркестра, якім кіруе малады творца. Назіраць за работай такога дырыжора — патрабавальнага дзела, чужага, уважлівага, поўнага страціі, адкрытага свету — хочацца бяскотна.

Ксёнія ЗАРЭЦКАЯ

Міхаіл Захаранка і яго дакументы, у тым ліку даведка пра раненне ў Польшчы

Віталій Захаранка, Аляксандр Церашонак

Міхаіл Захаранка з жонкай і дзецьмі

усё жыццё працаваў у калгасе “Усход”. Дачка Алена ў 1943 годзе захварэла на тыф і памерла.

ДАПАМАГАЎ ПАРТЫЗАНАМ

Як жа памёр Іван? Падчас вайны ён застаўся ў вёсцы, бо было яму 17 гадоў. У 1942-м згарэла хата ў Шаламах, сям'ю ўжылі за сябе рознічы, якія жылі ў вёсцы Ганчароўка. У верасні 1943 года сюды прыйшлі нямецка-фашысцкія войскі, а да вёскі Урэчча ўжо падарбаліся савецкія... Паміж імі ішлі неспыняны баі. Акрамя таго, у Ганчароўцы разам з фашысцкімі захопнікамі знаходзіліся і паліцаі.

22 верасня 1943 года Іван выйшаў з хаты, каб ашчукаць кая, які забукваў. Паліцай пабачыў Івана і сказаў: — Гэты хлопеш дапамагае партызанам. Ён падкладваў міны, узрываў масты, краў жывёлу.

Фашысты схапілі Івана і пачалі біць. Замучылі яго жывым, потым зацягнулі ў кусты і застрэлілі. Пасля хачелі расстраляць усю сям'ю. Але за іх заступіліся людзі. Яны тлумачылі немцам, што тыя забілі невінаватага чалавечка.

Ішчэ чабылі іх знявечанае цела Івана ляжала каля хаты. Восць такіх чынам вайны забіты ворагамі з'яўляюцца нямінны чалавек. Можна, той паліцай дужа моцна ненавідзеў Івана, а можна, жаднаў выслухацца перад немцамі.

Праз ішчэ трынаццаць ад гора і холаду памірае маці. Дзве дзяткічкі трынаццаці і пятнаццаці гадоў зноў вярнуліся ў Шаламы. Спалі пад адкрытым небам, харчаваліся мерзлай бульбай. Так да вясны і дацягнулі.

ВЕТЭРАН-ФРАНТАВІК

А вось Міхаіл Іванавіч Захаранка сапраўды з партызанскай супрацоўнічаў. Рабіў ён тады зборчыкам малака, штодня аб'язджаў падворкі. Аднак схаў потым не на малаказавад, а да партызанаў. Рызыка была вялікая, але ніхто з высокаўша Міхася не выдал.

У лістападзе 1943 года Шаламы былі вызвалены. На фронт адправіўся і Міхаіл. У Польшчы быў паранены, але дайшоў да Берліна. З вайны вярнуўся з процымал узгадарна і асколкаў у калаве і п'яцкіх. Зноў працаваў малаказборчыкам. Аўтарызат меў вялікі.

Звестак пра гэты радавод, як і пра іншыя, у нашым музеі шмат. За дэсам кожнага чалавечка — лёс нашай Бацькаўшчыны, слаўны, непаўторны, гераічны.

Вера СТАСЕНКА, старшы навуковы супрацоўнік Слаўградскага раённага гісторыка-краязнаўчага музея

ПАРАДЫ музейшчыкам ад Веры Стасенка

На што трэба звярнуць першасную ўвагу пры рабоце са сведкамі, якія хочуць расповесці пра сваіх сваякоў, родзічаў, знаёмых?

- Спачатку трэба з імі грунтоўна пазнаёміцца, пагутарыць, вызначыць, наколькі гэтыя звесткі ўнікальныя.
- Фіксацыя ўспамінаў. Калі сведкі не супраць, іх можна запісаць на дыктафон.
- Асобна разглядаюцца дакументы, фотаздымкі, прадметы. Сведкі падпісваюць фота, пазначаюць год здымак.
- Кожная рэч апісваецца. Пазначаецца, калі, адкуль і пры якіх абставінах фота, дакументы і прадметы атрыманыя.
- Успаміны рэдагуюцца, факты падаюцца паслядоўна. Потым адрэдагаваны тэкст праглядаюць і зацвярджаюць сведкі.
- Штосьці, магчыма, удакладняецца і дапісваецца.
- Пасля ўспаміны, аздаблення фоталістрацыямі, друкуюцца ў СМІ. Адзін экзэмпляр газеты ці часопіса застаецца ў сведкі.

ШКАВЫ КАНТЭНТ У ЗРУЧНЫМ ФАРМАЦЕ. ДАЛУЧАЙЦЕСЯ ДА “КУЛЬТУРЫ”!

Уладзімір Караткевіч

Разгадаць таямніцы Караткевічаў,

або Хто ў “карэнчыкі лацне пачатак” схаваў

26 лістапада споўнілася 92 гады з дня нараджэння Уладзіміра Караткевіча. У музеі пісьменства ў Оршы праішоў Тыдзень памяці. Адбыліся мерапрыемствы, накіраваныя на захаванне культурнай спадчыны літаратара: чытанні, прэзентацыі, паказ анімацыйных фільмаў. Таксама ў межах праекта “Беларускі кінематограф 60–80-х гг. XX стагоддзя ў кінаплакаце” зладзілі выставу “Уладзімір Караткевіч — вядомы і невядомы” (з фондаў Музейнага комплексу гісторыі і культуры Аршаншчыны і Музея гісторыі Беларускага кіно). Далучаецца да Тыдня памяці і “К”. Сёння мы пагаворым пра радавод творцы.

Дом, у якім жыў У. Караткевіч. Мінск, вул. Карла Маркса, 38

Памятная дошка на доме, у якім жыў Уладзімір Караткевіч у 1973—1984 гадах

МОЙ ШЛЯХ ДА ЯГО

Караткевічу я абавязана. Абавязанні шчыкаваста да беларускай гісторыі. Абавязаны любоўю — так, любоўю — да разблытаных таямніч мінуўшчыны, калі сродкі не выходзілі на свет людскі (як Антон Косміч, герой рамана “Чорны замк амак Шанска”). Але гадоўнае, абавязаны тым, што пішу, думаю і бацьку сына-беларуса. І спрабыліся да гэтага “Ладзіла роспачы” і “Каласы пад сярпном твайм”, якія, нібы крылы, падахлілі і панеслі мяне.

Таму, занушыўшы радаводнае нашых слаўных землякоў: Райтана, Мішкевіча, Манюшкі, Зана і многіх іншых (гл. “К”), — я не мог не папшыківаць пра дзікую караткевічаўнаў. І аказалася, што на сёння амаль кожны крок пятага ратара запісана і кіраваны, п’юцца, усё напісанае ім надрукавана (у тым ліку і варыянты творы, ішчэ не парэзанія конзурай), а вось радавод...

НІБЫ НЕЙКАЕ НАСЛАННЁ

Публікацыя па радаводзе пісьменніка на дзіва мала. Не памылюся, калі скажу: іх адзіны. Першая выйшла з-пад пера літаратуразнаўца і крытыка Анастасія Вераб’я. Радавод Караткевіча ў ёй быў распрацаваны на аснове запісанай кніжкі майстра слова, аўтара

біяграфіі “Дарога, якую праішоў”, напісанай ў 1964-м, творчай спадчыны, а таксама ўспамінаў цёткі, старэйшай сястры літаратара і звестак з кнігі Адама Мальдзіса “Жыццё і ўзнісенне Уладзіміра Караткевіча”.

Тэму сталі вывучаць і прафесійныя гісторыкі. У 2020-м у альманаху “Архіварыус”, які выдае Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі, з’явілася публікацыя Вадзіма Урублёўскага “Досвед даследавання сямейнага генеалогіі па Аршаншчыне павец Магілёўскай губерні (на прыкладзе радавод Уладзіміра Караткевіча па ліній бацькоў)”. У ёй багата матэрыялу і для розуму, і для працягу пошукаў у іншых кірунках. Але новых кален ролу гэты тэкст не дае. Уласна, як і надрукавана да 90-годдзя пісьменніка ў выдавецтва “Беларуская энцыклапедыя імя Петруся Броўкі” кніга “Уладзімір Караткевіч”, дзе пра працаў творцы расповеснена талкі ў выглядзе. Дзіўна: нібы сам Караткевіч падрыхтаваў нашчалкам мудрагелісты квест, і нейкі “карэнчыкі лацне (зручна) пачатак схаваў”.

РАДАВОД ПА КУЗЬЛІ

Шяпер вядоме талкі імя прапрадзедка Мікалая, які нарадзіўся на мяккі XVIII—XIX стагоддзях. Значна больш звестак — пра яго сына Юліяна (памёр каля 1896 года). Прадзед пісьменніка (зручна) пачатак схаваў!

РАДАВОД ПА МЯЧЫ

Тут нашы веды больш сціпныя. Дзед звалі Цімафей (нарадзіўся каля 1860 года, магчыма, ў вёсцы Барускі, блізу Оршы), а бабудо — Наталія Якаўлеўна (нарадзілася каля 1868-га, варагодна, у Оршы). Прыкладна паміж 1892-м і 1896-м гадамі Цімафей паехаў у Расію шукаць лепшай долі і не вярнуўся. Азігнае згадка яго жонкі ў дакументах — праішчэ Наталі ад 2 верасня 1896-га аб прыняцці ў першы клас першага аддзялення гарадскага вучылішча ў Оршы сына Сямёна (прозвішча ў атэстце 1902 года запісана як “Кароткі” — паводле В. Урублёўскага). “Бабуля прапавала ў панскіх дачках. Жыла ў сям’і сына Сямёна. Мела цудоўны характар. Дзіўна: нібы сам Караткевіч назваў сваю дачку Наталіяй. Дзед і бабудо былі праваслаўнымі” (А. Вераб’я). Бацька Уладзіміра быў сіншым, інтэлігентным чалавек, у юнацтве сівяў у шаркоўным хоры. Маючы добры пошук, у войску служыў пісарам. Некаторы час працаваў у рагачоўскай канчатойстве (дзе пазнаёміўся з будучай спадарожніцай жонкай Наталіяй Грынкевіч), а потым — інспектарам па бюджэце ў аршаншчына раённым фінансавым аддзеле. Сярод нашчалкаў Сямёна і Наталіі сын Уладзімір быў самым малодшым (1930—1984). Вельмі шчыравы разгорнуты характарыстыкаў працаў і сваякоў літаратара прыводзіць у арты-

куле, які можна знайсці ў Сешіве, Анастасія Вераб’я. А гісторык Вадзім Урублёўскі ашчукаў займальныя звесткі пра Караткевічаў-Кароткіх, што жылі ў XVIII—XX стагоддзях у вёсцы Барускі Высокай воласці (Аршаншчына). Хоць сляды Караткевічаў нібы і вядуць туды, прамых доказаў паходжання Цімафея Караткевіча з былых прыгонных сямей талкі мисювачскі гісторык не прыводзіць. Гэта поле для “пошукавых манёўраў”.

ГРЫНКЕВІЧЫ З САПАГОЎ, КАРАТКЕВІЧЫ З КАРОЦЬКАЎ

А калі докажаў няма, то чаму б не абмеркаваць некаторыя назірванні? Звернемся да Грынкевічаў — а менавіта тае прозвішча выкарыстоўвалі продкі Караткевіча. У “Гербоўніку беларускай шляхты” (2016) згадваюцца два роды Грынкевічаў, якія ў асноўным жылі на Міншчыне (связззз з пращучу-рамы Караткевіча не мелі). Але мы ўжо вядоме родныя мисювачскіх продкаў п’ятышчыца Тамаша Грынкевіча, які лічыцца родзічам пісьменніка і які стаў прататыпам героя рамана “Леаніды не вярнуцца да зямлі” (“Нельга забыць”), то, на мой погляд, докажаў сваяцтва прыведзена ішчэ не было.

У XIX стагоддзі ў Карме была праваслаўная царква. На ўсход ад мисювачка ёсць дзве вёскі (раней засяленні) — Кароцькі і Сапагі (а непаладэк — і Барускі). А роды (Караткевічы) — родавае назвадо Караткевічаў герба “Корвін”, дзе прадаўнікі фамілі атабарыліся ў 1546 годзе. Літаратар-рамантык, які пісаў Адам Мальдзіс, “не раз падкрэсліваў, што яго бацька, Сымон Цімафеевіч, паходзіў са старадаўняга, але збядне-лага шляхецкага роду, якому належаў засяленак Караткевічы”. Але тым, што ў 1820—1860 гадах у Кароцьках жылі Караткевічы, Дробышэвічы, Леневічы, Лавенскі і іншыя, сувязззз метрычныя кнігі касцёла ў Журэвічах. Тым ж запісы паказваюць, што ў суседнім засяленку Сапагі жылі Грынкевічы і Караткевічы, якія часам былілі хроснаымі адны ў другіх і надворот. Прычым насіялі засяленак і праваслаўныя, і каталікі.

Прозвішча Грынкевічаў сустракаецца ў XIX стагоддзі таксама ў метрычных кнігах касцёла ў Рагачове.

Вядома ж, супадзенне Грынкевічы — Караткевічы само па сабе не доказ таго, што два роды маглі прадэкаці прыязь пра стагоддзі, але, калі інфармацыя катастрафічна мала, чаму б не зазначыцца за гэты гачок?

Зміцер ЮРКЕВІЧ

Нашых продкаў слаўныя імёны

Пра што расповядаюць дакументы Слаўградскага музея

Кожная сям’я — гэта неабдымны сусвет, асветлены і сярэты дабрыней нашчалкаў і продкаў. Возьмем лёс талкі аднаго такога роду. Жыве ў нас, да прыкладу, Віталій Захаранка. Нарадзіўся ён 5 лютага 1952 года ў вёсцы Шаламы-1 Слаўградскага раёна ў сям’і калгасніка Міхася Захаранкі.

Звычайная сям’я, дзе берагуць сямейныя традыцыі і шануюць працавітасць.

Жывым і мёртвыя

Прабабуля Кашырына нарадзілася і жыла да вайны ў

звядкаванага паліва. З 2012 года — на пенсіі, узначальнае ветэранскаю грамадскаю арганізацыя Слаўградскай паліўнай і газавай прамислоўскай. Шараговыя біяграфія шараговага пращучуніка? З аднаго боку, так. Але з другога... На такіх “шараговах” свет трымаецца. А сілкахвалі і сілкуючы Віктара Міхайлавіча родныя карані. І не талкі яго. Сённяшні афіцэр Аляксандр Церашонак — унук Віктара Міхайлавіча і праўнік Кашырыны і Міхася Захаранкі — ішчэ ў трэцім класе зацікаўіўся лёсам Кашырыны Пільпаўнай і яе сям’і. І вось пра што даведзеўся.

Прабабуля згадвала, што з фронту Павел вярнуўся ў прыгожай казачкай форме, у штанах з лампасамі ды з шашкай на поясе. На грудзях сваяцкія ўзнагароды.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯНКИ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Энгельса, 7.
Тэл.: 8 017 3654237, 8 017 3576627
Пошта: kupalabilet@mail.ru

- Надзвычайна неверагоднае здарэнне ў 2 актах **"Жаніцтва"** (12+). Галоўная сцена. **4 снежня а 19.00.**
- Трагіфарс **"Donna sola (Жанчына адна)"** (18+). Камерная сцена. **7 снежня а 19.00.**
- Музычна-пластычная фантазія **"Скрыжаванне"** (12+). Камінная зала. **8 снежня а 19.00.**

- Камедыя ў 2 дзеях **"Тарчае сэрца"** (16+). Прэм'ера. Галоўная сцена. **9 снежня а 19.00.**
- Рэвіюем у 1 дзее **"Вечар"** (12+). Галоўная сцена. **10 снежня а 19.00.**
- Містычная легенда пра каханне ў 1 дзее **"Чорная паняна Нясвіжа"** (12+). Галоўная сцена. **11 снежня а 19.00.**

УНП 100377771

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 8 017 3970163 (экспісійнае бюро)

- Пастаянныя экспазіцыі.
- Выстава **"А. Я. Архіпаў і майстры рускіх мастакоў"**, прымаркаваная да 160-годдзя з дня нараджэння выдатнага жывапісца А. Я. Архіпава і 120-годдзя з даты заснавання Саюза рускіх мастакоў. **Да 22 студзеня 2023 года.**
- Выстава жывапісу Мікалая Бандарчука **"Дыялог з часам"**, прымаркаваная да 70-годдзя з дня нараджэння аўтара. **Да 19 снежня.** Пераходная галерэя прыбудовы да галоўнага корпусу.
- Выстава да 135-годдзя з дня нараджэння Марка Шагала. **Да 12 снежня.**
- Выстава **"Альгерд Малішэўскі. Рэтрэспекцыя"**. **Да 11 снежня.**

- Выставачны праект **"Жаночы род"**. **Да 8 студзеня 2023 года.**
- Выстава **"Шкатулка каштоўнасцей"** (традыцыйныя ўпрыгожванні народаў Еўразіі XVIII–XX стагоддзяў) з калекцыі Расійскага этнаграфічнага музея (г. Санкт-Пецярбург). У экспазіцыі прадстаўлена каля 250 шэдэўраў, якія характарызуюць ювелірную традыцыю і густы амаль 40 народаў Расійскай імперыі. **Да 11 снежня.**
- Экспікурсі: **"Якога колеру зіма?"** (6+), **"Казі Усходу"** (10+), **"Міфы Старажытнай Грэцыі і Рыма"** (10+), **"Піцьмо каханя"** (10+). Праводзіцца заўсёды.

УНП 100377771

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА У В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён.
Тэл.: 8 017 5074468

- Пастаянная экспазіцыя.
- Праграма **"Каляды ў музеі"**. Праводзіцца заўсёды. **Зборная праграма 24 снежня.** Працягласць – 2–2,5 гадзіны. Папярэдні запіс абавязковы.

УНП 100377771

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, д. 2.
Тэл.: 8 0212 669077 (каса)

- Казка-гульня на 1 дзее **"Калабок"** (3+). **4 снежня аб 11.00.**

УНП 300001869

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г. п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: 8 01596 36290, 8 01596 36270

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава **"МІРная зброя"**. Калекцыя халоднай зброі, вайсковага рыштунку і ўзнагарод з фондаў музея. **Да 8 студзеня 2023 года.**
- Дзіцячы калядны баль (6+). **7 студзеня 2023 года а 12.00 і 15.00.** Для дам і кавалераў ад 6 да 12 гадоў.
- Аглядныя і тэматычныя экспікурсіі.
- Экспікурсіі з элементамі тэатралізацыі для дзяцей і дарослых.

- Экспікурсія для дваіх **"Інтрыгі Купідона"**.
- Сямейная квест-экспікурсія **"Легенды і паданні Мірскага замка"**.
- Музейныя заняткі для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту: **"Святочная страва для князя па старадаўнім рэцэпце"**, **"Асабліваці жаночага касцюма XVIII ст."**, **"Арганізацыя войска і вайсковае справа ВКЛ у XVI ст."**, **"Печы з каробкавай кафлі XVI–XVII ст. у палацы князёў Радзівілаў"**.

УНП 590201541

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: 8 01770 20602, 8 01770 20660, +375 29 5518051, +375 29 1903149

Палацавы ансамбль

- Выстава работ удзельнікаў міжнароднага конкурсу па выбабе навагодняй цацкі ў тэхніцы ірландскіх карункаў **"Звяжам свет прыгажосцю"**. Белая бальная зала. **Да 22 студзеня 2023 года.**
- Міжнародны выставачны праект **"Castrum doloris. Пахавальны цырыманіял нясвіжскага двара"**. У складзе пастаяннай экспазіцыі.
- Часовая экспазіцыя **"GLORIA ARME: ваенна-гістарычная рэканструкцыя даспехаў і зброі"**. Вялікая выставачная зала. **Да 10 студзеня 2023 года.**
- Выставачны праект, прысвечаны Году гістарычнай памяці, **"Ператворанія ў попел. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны"**. **Да 15 студзеня 2023 г.** У экспазіцыійнай зале першага пускавога комплексу.
- Выстава ёлачных цацак **"У Новы год прыходзіць казка..."**. Малая выставачная зала. **Да 22 студзеня 2023 г.**

- Мерапрыемствы
- Квэсты: **"Палацавыя таямніцы"**, **"Музычная скарбніца Нясвіжскага палаца"**.
- Віртуальныя выставы: **"Ператворанія ў попел. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны"**, **"Нясвіж – здабытак сусветнай культуры"**, выстава Паўла Татарнікава **"Магнацкія двары і замкі Беларусі"**.
- Тэматычныя і аглядныя экспікурсіі па гісторыка-архітэктурных помніках і ландшафтных парках г. Нясвіжа.

УНП 600207200

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай Камуны, 1.
Тэл.: 8 017 2431041 (каса), 8 017 3615493

- Опера-балет у 2 дзеях **"Вілісы. Фатум"** (12+). **3 снежня а 18.00.**
- Балет у 2 дзеях **"Жызэль"** (12+). Прэм'ера. **4 снежня а 18.00.**
- Опера ў 3 дзеях **"Кармэн"** (12+). **6 снежня а 19.00.**
- Балет у 2 дзеях **"Лебядзінае возера"** (12+). **7 снежня а 19.00.**
- Канцэрт **"Музычныя легенды старажытнага замка"** (12+). **7 снежня а 19.30.**
- Опера ў 4 дзеях **"Багема"** (12+). **8 снежня а 19.00.**
- Опера ў 2 дзеях **"Дзікае палванне караля Стаха"** (12+). **10 снежня а 18.00.**

УНП 191081322

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА 1-Й ПАЛОВЫ XIX СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 8 017 3637796, 8 017 3588878

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава мастака-ілюстратара Паўла Татарнікава **"Дагрануцца да мінулага"**. **Да 10 студзеня 2023 года.**
- Экспікурсія **"Шлях мастака Валенція Ваньковіча"**. Папярэдні запіс. **Праводзіцца заўсёды.**
- Экспікурсія **"Сядзібны партрэт"**. Папярэдні запіс. **Праводзіцца заўсёды.**
- Спектакль тэатра ценяў **"Шляхіці Завалыя, або Беларусь у фантастычных апавяданнях. Белая сарока"**. Папярэдні запіс. **Праводзіцца заўсёды.**

УНП 100377771

МУЗЕЙ В. К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ У МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37.
Тэл.: 8 0222 650203, 8 0222 658800

- Пастаянныя экспазіцыі.
- Выстава **"Праціг сямейных традыцый. Марыя Васільеўна Ляпіна-Паленева"** з фондаў Дзяржаўнага мемарыяльнага гісторыка-мастацкага і прыроднага музея-запаведніка В. Д. Паленева. **Да 22 студзеня 2023 года.**
- Выстава **"В. К. Бялыніцкі-Біруля і мастакі з яго кола"**, прысвечаная 150-годдзю жывапісца. **Да 26 лютага 2023 года.**
- Персанальная выстава мастачкі Юліі Мардванюк **"Яркія штрыхі тэкстыла"**. **Да 15 лютага 2023 года.**

УНП 100377771

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.
Тэл.: 8 017 2030792, 8 029 1440792, 8 017 3271166

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава **"Вызваленне Еўропы"** ў рамках міжнароднага праекта "Тэрыторыя Перамогі", які аб'ядноўвае 250 музеяў і ваенна-гістарычных цэнтраў Расіі і іншых замежных краін.
- Анлайн-выстава **"Трагедыя народаў"**.

УНП 100235472

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 47.
Тэл.: 8 017 4247814

- Выставачны праект **"Сусветны поп-арт: ад Уорхала да Бэнкі"** (12+). **Да 22 студзеня.**

г. Мінск, вул. Някрасава, 3. Тэл.: 8 017 3990978

- Выставачны праект **"Чакайце нас, зоркі!"**. **Да 29 студзеня.**

УНП 192545414

Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь

аказвае фізічным і юрыдычным асобам паслугі па рэстаўрацыі і кансервацыі ікон, твораў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Тэлефоны: **8 017 3970163, +375 25 6677819.**

У нашым пазнавальна-адукацыйным Telegram-канале вы можаце ведаць больш цікавых фактаў пра беларускую культуру і мову, паўдзельнічаць у штодзённых апытанках і прачытаць пра культурнае жыццё краіны. Далучайцеся!

СТРАТА

Беларускі прафесійны саюз работнікаў культуры, інфармацыі, спорту і турызму выказвае глыбокія спакуванні заслужанай артыстыцы Рэспублікі Беларусь, дырэктару Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра юнага гледача Веры Аляксандраўне Паляковай-Макей з смерцю мужа Уладзіміра Уладзіміравіча МАКЕЙ, міністра замежных спраў Рэспублікі Беларусь.

Калектыў Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь глыбока смуткуе ў сувязі са смерцю міністра замежных спраў Рэспублікі Беларусь Уладзіміра Уладзіміравіча МАКЕЙ і выказвае шчырыя спакуванні дырэктару Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра юнага гледача, заслужанай артыстыцы Рэспублікі Беларусь Веры Аляксандраўне Паляковай-Макей, а таксама ўсім родным і блізкім.

З пытаннямі размяшчэння рэкламы звяртайцеся па тэлефоне **8 017 2860797** або на электронную пошту **reklama@kultura-info.by**

ШТОГДЫНЬВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года. Заснавальнік — Міністарства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчэнне №6377, выдадзена Міністарствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавчкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".

Дырэктар — ДУЛЕВІЧ Віктар Іванавіч. Першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна. Намеснік галоўнага рэдактара — ШУЧУРОК Жанна Іванавічэўна. Адказны сакратар — Галіна МАЛІНОВСКАЯ. Рэдактар аддзела — Аўген РАГІН. Аглядальнікі рэдакцыі: Надзея БУНЦЭВІЧ, Антон РУДАК, Ілья СВІРЫН, Юры ЧАРНЯКЕВІЧ.

Данііл ШЫЙКА, Зміцер ЮРКЕВІЧ, Настасся ЮРКЕВІЧ. Літаратурны рэдактар — Мацвей ЗАЙЦАЎ. Мастацкі рэдактар — Марына ПЯРКОУСКАЯ. Прым'емная: 8 017 3345741. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Чашверты паверх. Бухгалтэрыя: 8 017 3345735. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чашверты паверх.

Тэлефоны: 8 017 2860797, 8 017 3345723. Тэлефон-факс: 8 017 3345741. Рэкламны адрас: тэл.: 8 017 2860797. Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаснае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэдакцуюцца і не вяртаюцца.

Меркаваны аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары няць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы. © "Культура", 2022. Наклад 2950. Індэксы 63875, 638752. Родныя кошт — па дамоўленасці. Папісаная ў друк 02.12.2022 ў 18:00. Замова №2930. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавчтва "Беларускі Дом друку". 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1. ЛП № 02330/106 аб 30.04.2004.

Сайт: www.kultura-info.by
e-mail: kim@kultura-info.by